N°. 16. Donderdag 20 April 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Afdeeling „Nederlandsche Koloniën” van het Haagsche Museum ten bate van het Onderwijs.

Het hoofdartikel in het vorig nummer „Onze Ethnographische Musea” doet mij de belangstelling vragen voor eene afdeeling van het Museum ten bate van het Onderwijs, die niet de minst belangrijke afdeeling van dit Museum behoort te worden, die der Nederlandsche koloniën.

Hoe dikwijls wordt ons volk verweten gebrek aan belangstelling in de Nederlandsche bezittingen in Oost en West! Geen gelegenheid laat men voorbijgaan, over deze groote fout klaagliederen aan te heffen en te dreigen met het zwarte spook van het verlies onzer koloniën als straf voor deze onverschilligheid.

Is nu werkelijk deze belangstelling bij het volk zoo gering?

Hangt zij samen met ons volkskarakter, waarbij wij ons slechts hebben neêr te leggen?

Gedurende twee jaar heb ik, als leider van het Museum ten bate van het Onderwijs, eene andere ervaring opgedaan, en ik acht het wenschelijk, dit heuchelijk verschijnsel onder de algemeene aandacht te brengen. Honderden leerlingen van de laagste volksklasse tot die der meest gegoede hebben wij in onze lokalen ontvangen en daarbij ervaren, dat de kiem der belangstelling in elk kind aanwezig is, en dat het er slechts op aankomt, hoe haar tot ontwikkeling te brengen, hoe haar voor uitdooven te behoeden.

Het woord alleen is daartoe niet in staat; het kind wil uit eigen oogen zien. Zie de van vreugde stralende gezichten, wanneer de jeugdige bezoekers en bezoeksters ervaren, dat het toch „echt waar is, wat in de boekjes staat”; wanneer zij een voorwerp aanschouwen, dat op de les besproken was, of waarvan de herinnering uit de van buiten geleerde lessen was bijgebleven. Hoe glinsteren de oogen, wanneer door hetgeen zij voor zich zien, een wereld voor hen ontsloten wordt, waarvan zij uit een schoolkaart of een leerboekje zich nauwelijks eenige voorstelling kunnen maken, al weet de onderwijzer zijne lessen ook nog zoo smakelijk te maken.

Blijkt dan niet in 99 van de 100 gevallen, dat hetgeen men voor nieuwsgierigheid houdt, weetgierigheid is, die zich uit in den drang, om de bezoeken aan het Museum te herhalen? En pleit het niet tegen het onderwijssysteem, dat de belangstelling verflauwt, naarmate de leerling ouder wordt en steeds meer volgepropt wordt met van buiten geleerde feitenkennis, terwijl men juist het omgekeerde zou moeten verwachten?

Het is met het oog op deze ervaring, dat eene verzameling, die een helder beeld kan geven van land en volk der Nederlandsche koloniën zeer belangrijk zal kunnen bijdragen om de belangstelling in die koloniën, waarvan de kiem bij elk jeugdig Nederlander aanwezig is, aan te wakkeren en op rijperen leeftijd blijvend te maken.

Geen stad als Den Haag, waar tal van Indische familiën hetzij tijdelijk, hetzij blijvend zich vestigen, biedt een schoonere gelegenheid aan, om eene verzameling bijeen te brengen, die met oordeel gerangschikt en tentoongesteld, zoowel voor het Onderwijs in het algemeen, als voor de verspreiding van kennis aangaande onze koloniën, van onschatbare waarde kan worden.

Velen gingen reeds voor — waaronder vooral mogen genoemd worden de Regent van Demak, die zijne prachtige foto's, ingezonden ter Brusselsche tentoonstelling aan ons Museum afstond, en vele leerlingen van de Hoogere Burgerschool.

Mogen nog velen volgen, en voorwerpen voor de Afdeeling Nederlandsche Koloniën willen afstaan aan het Museum ten bate van het Onderwijs, N. Markt No. 2, Den Haag. In dank zullen deze voorwerpen worden aangenomen.

H. VAN CAPPELLE.

Tentoonstellingen en Lezingen op Indisch gebied.

B o e a t a n gaat trouw voort met het deelnemen, gelijk zij reeds zoo menigmaal deed, aan verschillende binnen- en buitenlandsche tentoonstellingen, om zooveel mogelijk de produkten van huisvlijt en kunstnijverheid der Inlandsche bevolking onzer koloniën bekend te maken.

Onlangs werd door hare bemiddeling een goedgeslaagde tentoonstelling van Indisch vlechtwerk gehouden in het kunstnijverheid-museum te Dresden. De directie dier instelling kocht enkele der gezonden voorwerpen aan, om, zooals zij schreef, als model te dienen.

Thans neemt B o e a t a n deel aan de tentoonstelling van het Reiswezen te Berlijn, en, naar de verslagen in de dagbladen meldden, werd er „aardig verkocht.”

Op de a.s. tentoonstelling te Roubaix zal Boeatan niet ontbreken, terwijl te Kristiania in Mei a.s. een keurverzameling zal worden getoond.

* *
*

Nu het seizoen der lezingen nagenoeg ten einde is, zij met voldoening geconstateerd, dat dit jaar het deel daarvan, dat aan onze Indiën gewijd was, zeker niet klein te noemen is.

Niet alleen door O o s t e n W e s t, maar ook door verschillende andere vereenigingen werden in onderscheidene plaatsen goede voordrachtavonden georganiseerd, zelfs in het buitenland.

Zoo lezen wij in de Brusselsche M a t i n van 7 dezer:

„Sous les auspices de la section anversoise de „Onze Vloot”, la Ligue maritime néerlandaise, le major H. A. Kooy est venu donner au Grand Hôtel Weber, une conférence qu'il avait eu l'honneur de faire tout récemment devant la reine Wilhelmine.

Il nous a conduit d'abord à Java, et après nous avoir montré Batavia, Buitenzorg et Weltevreden, nous a promenés dans l'intérieur de l'île, par des routes pittoresques, le long des rivières, des plantations de café, de thé, de cacao, de cannes à sucre.

Ensuite il nous a parlé de l'expédition de 1905 dans l'île de Célèbes, contre le souverain de Boni qui avait insulté le gouvernement colonial et refusait d'obéir à ses ordres. En peu de jours, les Bongineezen furent défaits et l'administration militaire s'occupa d'ouvrir le pays à l'administration civile au commerce et à l'industrie. Tout était à créer. Il n'y avait ni routes, ni points, ni habitations convenables. Les officiers parèrent à tout et s'improvisèrent même maîtres d'école. Leur action de civilisation fut tout aussi brillante que leur mission de sécurité avait été rapidement menée et glorieuse.

Enfin, le major Kooy nous parla des plantations de caoutchouc et fit allusion à la part importante que le capital belge prend à la mise en valeur des Indes néerlandaises, une colonie magnifique, plus de cinquante fois plus grande que la mère-patrie et qui est trop peu connue.

M. le major Kooy est un conférencier particulièrement compétent et un orateur disert et humoristique. L'assemblée, que présidait M. Claessens et au premier rang de laquelle nous avons remarqué M. J. A. Van den Bergh, consul-général des Pays-Bas, lui a fait un succès très vif et très mérité.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste berichten der Ind. mail is de **cholera** helaas nog niet geweken. De Bataviasche bladen meldden, dat te dier stede van 13 tot en met 19 Maart j.l. drieëntwintig gevallen zijn voorgekomen, waarvan twee bij Europeanen.

De waarnemend hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst maakte in de J a v a s c h e C o u r a n t bekend, dat de cholera epidemisch voorkomt ter hoofdplaats Soerakarta.

Den 17en Maart werd aan H e t S o e r. H a n d b l a d van Sumatra geseind:

Opnieuw zijn hier choleragevallen geconstateerd, en wel te Oelak Karang en te Mangala in de afd. Paiman.

De S u m a t r a b o d e van 20 Maart bericht, dat in de zeeplaats Natal van de afdeeling Tapanoeli sinds veertien dagen cholera heerscht. Er was geen geneeskundige hulp. Reeds waren 89 personen overleden.

Omtrent de **pest** komen nog geen geruststellende draadtijdingen.

Uit Medan seinde men reeds d.d. 18 Maart aan H e t S o e r. H a n d e l s b l a d:

Aan boord van het stoomschip „E l o u t” deed zich vóór het vertrek uit Sabang een ziektegeval voor, dat veel overeenkomst vertoonde met pest. Het schip ligt thans ter reede van Belawan in quarantaine. De Europ. passagiers, waaronder zich gouverneur Swart bevindt, hebben het schip mogen verlaten, doch blijven aan land onder geneeskundig toezicht.

In het B a t. N i e u w s b l a d van 21 Maart lezen wij: In Nov. j.l. zijn volgens het kort verslag van de residentie Menado rondom het Possomeer om-

streeks 250 personen aan een besmettelijke longontsteking overleden.

Als er op Atjeh één mannetje een lichte verwonding oploopt, komt de telegraaf in werking.

Hier stierven twee-honderd-vijftig menschen zoo goed als zonder hulp, en men hoort er ruim drie maanden later pas van!

Een vraag ten slotte: wat bedoelt men met besmettelijke longontsteking? Toch geen longenpest? Aldus bovengenoemd blad.

Djambi. — De resident van Djambi seinde 17 Maart:

Op bericht onrust Ajeritamstreek door godsdienstijveraars, controleur Moearatambesi met militaire patrouille uit Djambi 11 Maart daarheen; tien onruststokers, die districtshoofd met dood bedreigden, indien hij hun zijde niet koos, gearresteerd; opruiende geschriften in beslag genomen; daarbij van hoofden en bevolking alle medewerking ondervonden; rust volkomen hersteld.

Misbruik van gezag. — De correspondent van de L o c o m o t i e f te Makassar schreef:

Onze Raad van Justitie krijgt spoedig weer een ernstige zaak te berechten: weer een geval van machtsmisbruik door een Europeaan tegenover Inlanders. De beschuldigde is een zekere Laurens van Halmaheira, directeur van een handelszaak, die het monopolie heeft van den uitvoer van damar. Althans de directeur is opgetreden alsof h i j het monopolie heeft en alsof de Inlanders tot levering uitsluitend aan hem verplicht zijn. Met gewapende dienaren is deze persoon de huizen van de Inlanders binnengedrongen om de damar die zij in voorraad hadden, op te eischen. Hierbij stelde hij huiszoeking in en schijnt hij zich ook aan andere praktijken schuldig gemaakt te hebben. Onder meer is hij ook aangeklaagd wegens onwettige gevangenhouding en plundering.

Er is rechtsingang verleend. Met de eerstvolgende boot, die uit de Molukken komt, wordt L. naar Makasser gebracht, zoodat we spoedig meer van de zaak zullen vernemen.

Het schijnt, dat de feiten, waarvan L. beschuldigd wordt, niet alleen van den laatsten tijd dagteekenen doch reeds eenige jaren lang ongestraft plaats konden grijpen. De thans in functie zijnde resident heeft de zaak aangepakt en, zoo de beschuldigingen waar blijken, daarmee de bevolking een weldaad bewezen.

Het geval Mesman staat dus niet op zichzelf. Er zijn blijkbaar meer Europeanen, die zich heer en meester van de Inlandsche bevolking gevoelende, van de zichzelf toegeëigende macht misbruik maken. Ook in de binnenlanden van ons gepacificeerde Celebes moeten praktijken voorvallen, die het daglicht niet mogen zien. Wanneer mettertijd meerdere aanklachten bij de justitie inkomen, dan zal dat geen verwondering behoeven te wekken. Op het oogenblik is hier aanhangig de zaak van twee civiel-gezaghebbers officieren, die voor den krijgsraad moeten verschijnen en óók terechtstaan wegens misbruik van gezag. Een van hen kan vrij uitgaan. De zaak van den ander is nog niet afgeloopen."

Openbare Handelsschool. Aan H e t N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. van 25 Maart j.l. ontleenen wij:

De Handelsschool vormde tot dusver nog een onderdeel van het complex scholen, genaamd W i l h e l m i n a s c h o o l. Met ingang van den nieuwen cursus, den eersten Maandag in Juli a.s., wordt dit complex gesplitst in 2 afzonderlijke inrichtingen:

één, gevestigd in 't gebouw, vlak naast de gevangenis aan den Vrijmetselaarsweg, omvattende de H. B. S. met 3-jarigen cursus, de Handelsschool en den zeevaartkundigen cursus, en één, in de gebouwen ten Westen van het voorgaande, omvattend den bouw- en mijnbouwkundigen en den werktuigkundigen cursus.

Over het algemeen wordt nog niet geheel juist onderscheid gemaakt tusschen die verschillende deelen der K. W. S.

Het kan daarom zijn nut hebben, hier eenige bijzonderheden te geven, aangaande de Handelsschool.

De openbare Handelsschool te Batavia is geschoeid op de leest van de gelijknamige inrichting te Amsterdam, met wijziging, voor zoover andere omstandigheden dit medebrengen. Zij sluit aan bij de eerste H. B. S. met driejarigen cursus, doch leerlingen van andere H. B. scholen hebben zonder examen toegang, indien zij naar de 4e klasse bevorderd zijn.

De studie aan de Handelsschool verdient de voorkeur van allen die:

1. in den handel willen gaan;
2. bij de In- en Uitvoerrechten en Accijnzen hun carrière wenschen te maken;
3. zich willen bekwamen voor administratieve betrekkingen als: bij het Inlandsch Credietwezen, bij den Pandhuisdienst, bij de Departementen van Gouvernements-Bedrijven en van Financiën, bij de Weeskamers.

Deze voorkeur grondt zich op het programma van onderwijs aan de Handelsschool, hetwelk omvat:

a. De Nederlandsche, Fransche, Engelsche, Duitsche en Maleische talen, met bijbehoorende handelscorrespondentie, aan welk onderwijs meer uren worden besteed dan aan een H. B. S. met vijfjarigen cursus (voor Nederlandsch, Fransch, Engelsch en Duitsch samen in de 4e en 5e klasse van een H. B. S. 5 per week 24 lessen, aan de H.school 38).
b. Het boekhouden, handelsrekenen en handelsrecht.
c. Scheikunde en warenkennis.
d. Staathuishoudkunde, handelsaardrijkskunde en handelsgeschiedenis.
e. Stenografie, machine-schrijven en schoonschrijven.

Het schoolgeld bedraagt van *f* 5.— tot *f* 10.— per maand.

Onderwijs en Leven. De L o c o m o t i e f van 22 Maart j.l. opent een reeks hoofdartikelen over dit onderwerp door O p m e r k e r. Wij stellen ons voor later hierop terug te komen, voorloopig halen wij hier slechts het slot van het eerste stuk aan:

,,De Javaan is een wezen, dat zich verheugen mag in het bezit van een eigenaardig voorrecht. Anderen zijn er op uit om hem wel te doen. Het Gouvernement en diens ambtenaren zijn zijne beschermers. Nu is het wel merkwaardig, dat de bescherming vaak het tegengestelde uitwerkt van wat bedoeld wordt.

Een pracht van een land en een arme bevolking zonder voldoende weerstandsvermogen, zoodanig, dat men een W. Commissie moest instellen, die nu en dan resultaten van hare navorschingen en overwegingen ter kennis brengt van 't publiek. De m i n d e r e welvaart blijft bestaan.

Waarom hebben wij n i e t b e t e r e r e s u l t a t e n kunnen bereiken?

Jonge bestuursambtenaren klagen wel: ,,Hoe zit ik nu hier te midden van die Inlandsche hoofden, en die bevolking, die je niet flink tegenspreken, die diplomatiek met je omgaan omdat je hun kwaad zou kunnen doen. Immers, zij denken, dat je die macht hebt. En niet ten onrechte. ,,De positie" is die van een weldoener, welke geen vertrouwen vindt bij degenen, dien hij wel wil doen."

Dubbele moordaanslag. Het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. van 25 Maart j.l. deelt o.m. mede:

,,Te circa half negen arriveerde de chef der vierde afdeeling S.S., de heer Asselbergs, en de adjunct-chef derzelfde afdeeling, de heer Veenendaal, aan het station S.S. te Meester Cornelis om een inspectie te houden op het emplacement.

Bij hunne nadering trad de in de goederenloods werkzame klerk, de Waal, hen tegemoet en loste, zonder een enkel woord te uiten, zeven schoten uit een revolver op beide heeren. Vier daarvan troffen den heer Veenendaal in rug en zij, terwijl de heer Asselbergs door drie kogels werd gewond. De eerste zakte onmiddellijk, zonder een kreet te slaken, bewusteloos in elkander. De beide gekwetsten werden naar het Militaire Hospitaal vervoerd, waar zij het later gelukkig vrij goed maakten, terwijl de dader van den aanslag zichzelf ging aanmelden bij den chef der tweede afdeeling.

Het blad vernam, dat De Waal vroeger ook eens eenige schoten op een Inlandschen nachtwaker had gelost. Onder zijn collega's heerscht de meening dat de man niet volkomen normaal is.

Er dient erkend te worden, zegt de redactie, dat de heer Veenendaal, ex-officier, en n i e t-deskundige, een buitengewoon lastig en streng chef was, in het geheel niet bemind bij zijne ondergeschikten. Met de Indo's onder hen kon hij heelemaal niet overweg, en hij is een slachtoffer van hetzelfde gebrek aan tact en s a v o i r f a i r e, dat den Engelschen boormeester Rutherford van Pankalan Berandan 't leven kostte. Ook toen was het een Indo-Europeaan, zekere Jansen, die, broedende over allerlei kleine grieven, deels werkelijke, deels vermeende, zijn niet onrechtvaardigen, maar ruwen chef vermoordde......

Men zegt dikwijls dat de p s y c h e van den Inlander ons onbekend is, maar ook het zieleleven van hen, die den Aziaat in bloedsmenging en levensbeschouwing nabijkomen, blijft in vele gevallen voor den Westerling een gesloten boek."

De Soldatenbond.* — De N. S o e r. C r t. deelde 16 Maart mede, dat de bekende directeur van het prauwenveer Kalimas, de heer Hughan, benoemd is tot eerelid van den Soldatenbond, omdat hij wekelijksch tachtig bioscoopkaarten aan mindere militairen verstrekte.

De Soldatenbond overweegt de oprichting van een neutraal tehuis, waartoe hij zich om steun gewend heeft tot het bestuur der Loge.

De Suikerbond. — Op 21 Maart vond de vergadering van den Suikerbond te Soerabaja plaats. Aanwezig waren 62 leden, uitbrengende 538 stemmen.

De president hield een klinkende openingrede en constateerde, dat de bond een financiëel en numeriek sterke vereeniging was. Zij telde ultimo December 1910 totaal 1722 leden. De vooruitgang in tien maanden tijds bedroeg 205 leden. De weerstandskas is ƒ 28.000 groot.

Gekozen werd tot redacteur-commissaris de heer Van Wieringen.

Er wordt nu flink feestgevierd.

De Oengaran-waterleiding. — Het werk aan de Oengaran-waterleiding wordt krachtig voortgezet. Het tracé voor den weg naar de prise d'eau is geheel getrokken en reeds is de weg over een afstand van bijna twee K.M. aangelegd. In plaats van den overleden hoofdopzichter Meijer, is, naar de Loc. verneemt, de heer Siebenius Trip tot hoofdopzichter aangesteld.

De leider van het werk, de heer Kister, is van zijn reis naar Europa terug.

Hand aan hand. — Onder dit opschrift meldt het Bat. Nblad:

In Riouw is het nu heelemaal rustig en...... nu is een ordonnantie vastgesteld tot invoering van de opiumregie in de geheele residentie Riouw en Onderhoorigheden.

Wie zei het ook weer dat de opium onze militaire expedities op den voet volgt? vraagt het blad.

Een Hagelbui. — Uit Garoet schrijft men aan de Preangerbode dat zich onlangs boven deze plaats een buitengewoon zwaar onweer ontlastte, dat ruim een uur duurde. Vrij groote hagelsteenen vergezelden de bui, hetgeen daar zeer zelden voorkomt.

Behalve wat gebroken pannen, werd niet van ongelukken gehoord, ook was er weinig wind.

Reclame voor Java. — Door het bestuur der Vereeniging Toeristenverkeer is aan den Secretaris dier vereeniging, den heer J. M. Plante Fébure, opgedragen, zich in April naar China en Japan te begeven, teneinde na te gaan, op welke wijze in de door zeer vele toeristen bezochte plaatsen van genoemde landen een doelmatige reclame gemaakt kan worden voor het toeristenverkeer op Java. Zoolang de vereeniging bestaat, is er reeds voor Java reclame gemaakt in China en Japan, doch de bedoeling is daaraan uitbreiding te geven.

De reis zal ongeveer twee maanden duren. Gedurende dien tijd zal het secretariaat worden waargenomen door den gep. overste der marine H. M. v. Straaten, thans reeds bij de vereeniging werkzaam, bijgestaan door den adjunct-secretaris.

De vliegenier Küller. — In de bladen te Soerabaja, maar ook daarbuiten stonden half Maart dagelijksch berichten over de aanstaande vliegproeven van Küller te Soerabaja.

Zonder twijfel zullen er ook in de binnenlanden honderden menschen zijn, die deze luchtevoluties zullen willen aanschouwen.

Tijdens de suikerfeesten zal echter aan logies voor dagjesmenschen niet te denken vallen in het volgepropte Soerabaja, en in verband hiermede heeft, meldt het Soer. Hand., de dienst der S.S. besloten op den eersten, den derden en den vijfden vliegdag 's avonds extratreinen te laten loopen, die om 8.10 van daar in de richting Djombang en in de richting Pasoeroean zullen vertrekken en overal zullen stoppen.

De eerste vrouwelijke politieagenten. — Een correspondent in den Oosthoek schreef aan het Bat. Nieuwsblad:

Onlangs zagen we te Banjoewangi de eerste vrouwelijke politie-agente. We hebben er elders reeds ontmoet, die speciaal in dienst waren genomen om behulpzaam te zijn bij de visitatie van vrouwelijke verdachten, doch als compleete agente vonden we te Banjoewangi de eerste.

„Juffrouw" Minten — zoo is de naam dier ietwat bedaagde matrone — speelt er volstrekt niet mee. Ze treedt, tenminste op het station, zeer beslist op, ook tegen de heeren der schepping, die zich aan haar bevelen hebben te onderwerpen en dat doen ook. En 's nachts — aldus Minten, draag ik een sabel, als ik er op uit ga.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de zaak-Killinger was op 18 Maart de Procureur-Generaal, Mr. S. J. Visser, aan het woord. In een akademische rede, waarin vele treffende algemeene opmerkingen werden gemaakt betreffende de toestanden in de kolonie, zette Mr. Visser de zaak uiteen.

Hij wees er op, hoe grenzeloos naïef en lichtvaardig het plan door Killinger was beraamd, en hoe diep treurig het was, dat door deze dolzinnige plannen over zoovele families rouw is gekomen.

Op den buitenstaander maakt het een vreemden indruk, dat de Procureur-Generaal het noodig geacht heeft in eene wederlegging te treden van Killinger's beweringen omtrent het wanbeheer en de corruptie in de kolonie, en daarbij als het ware de Regeering in het Moederland en het Koloniaal Bestuur in bescherming te nemen tegen Killinger.

In zijn betoog zette Mr. Visser uiteen, dat Killinger voor zijn beweringen geen enkelen steekhoudenden grond had aangevoerd, en dat eene vergelijking van Suriname en de andere West-Indische koloniën in menig opzicht in het voordeel van Suriname uitviel. Zoo had een der leden van de zoogenaamde bacoven-commissie uit Demerary, die onlangs de kolonie had bezocht, in een der dagbladen van Demerary uitvoerig over zijn bezoek geschreven. Hij vond het vreemd, dat Paramaribo geen gemeenteraad had. Ook laakte hij den toestand der wegen. Maar in vele andere opzichten luidde zijn oordeel over Paramaribo zeer gunstig, inzonderheid wat betreft het hospitaal, het onderwijs, het abattoir, enz.

Vergelijkt men den toestand met dien der Fransche koloniën, dan valt in menig opzicht de vergelijking in het voordeel van Suriname uit.

Aannemende, wat door velen wordt beweerd, dat de huidige toestand der kolonie slecht is, dan meent Mr. Visser, dat de oorzaak ligt in alles, dat is voorafgegaan, de ras-degeneratie in vroeger tijden, de ongelukkige ligging van het land (begrensd als het is door de strafkolonie Cayenne en ten zuiden door de onmetelijke woeste vlakten van Brazilië), de plotselinge overgang van slaven tot vrije menschen (hoezeer men de afschaffing der slavernij moge toejuichen), het gemis aan solidariteitsgevoel bij de bevolking en het gebrek aan initiatief.

Aan dit alles heeft het Bestuur geen schuld.

Opmerkelijk, dat de Procureur-Generaal dit deel zijner rede meende te moeten eindigen met de aanhaling van de uitspraak van Thiers: Elk volk heeft de regeering, die het verdient.

Sprekende over de beweerde corruptie en het onrecht merkte spreker op, dat niet elk onrecht kan worden weggenomen.

Nog een derde punt besprak de Procureur-Generaal: de ongeschiktheid van sommige ambtenaren. Ook in het moederland zijn niet alle ambtenaren even geschikt. Doch deze fout vindt men overal; ze is onafscheidelijk verbonden aan de bureaucratie. Hiermede wilde spreker niet zeggen, dat er niet veel veranderd moet en kan worden. Doch men kan niet als met een tooverslag alles verbeteren. Het verleden kan men niet met één pennestreek ongedaan maken.

Mr. Visser besloot dit gedeelte zijner rede met de volgende, schoone en behartigingswaardige woorden: Wil de kolonie Suriname eene betere toekomst tegemoet gaan, dan moet zij blijven eene Nederlandsche kolonie. Niet zonder groote schade voor zichzelf zoude zij de oude en beproefde banden verbreken; er is niet alleen een koloniale politiek van batige sloten, er is ook koloniale politiek gegrond op trouw, aanhankelijkheid en traditie. Dit vergete men in Suriname nimmer en nooit.

De Nederlandsche koloniale politiek in haar geheel kan gerust geplaatst worden tegenover die van welke andere koloniale mogendheid ook.

Daarna ging spreker over tot kwalificatie van het feit, om ten slotte te verklaren, dat door de bekentenissen en verklaringen in onderling verband en samenhang de schuld van de zeven beklaagden wettig en overtuigend bewezen was.

Alvorens requisitoir te nemen, legde Mr. Visser de volgende verklaring af: „Als Procureur-Generaal moet ik natuurlijk de straf eischen, die de wet stelt. Ik wensch echter te verklaren, dat ik principieel tegenstander ben en blijf van de doodstraf, zoozeer zelfs, dat ik een oogenblik geaarzeld heb deze zaak op mij te nemen. Niets zal mij dan ook aangenamer zijn, dan na de uitspraak van het vonnis door uw Hof naar recht en rede te vellen, ambtelijk mede te werken het harde vonnis te verzachten."

Ten slotte concludeerde het Openbaar Ministerie tot schuldig verklaring aan het misdrijf van samenspanning, die de verandering der regeering ten doel heeft, en requireerde veroordeeling van alle zeven beschuldigden tot de straffe des doods, uit te voeren ter plaatse waar zulks gebruikelijk is, en met aanplakking van het vonnis.

De beschuldigden hoorden het requisitoir aan zonder eenig teeken van ontroering. Bij het vertrek echter schenen zij — merkt de West van 18

Maart op — toch onder den indruk. In het publiek werden enkele schreiende vrouwen opgemerkt. Dien dag van manifestaties geen sprake.

De ruimte in dit weekblad laat niet toe een overzicht te geven van het doorwrochte pleidooi van Killinger's verdediger, den praktizijn Fernandes.

Uitvoerig betoogde spreker, dat hier niet de elementen aanwezig zijn, die de wet voor samenspanning eischt.

Ten slotte behandelde spreker de vraag, of de beschuldigden toerekenbaar geacht moesten worden, en kwam tot de volgende conclusiën:

1. tot ontslag van rechtsvervolging;

2. indien het Hof zich niet vereenigt met de eerste conclusie, dat alsdan nog zal worden gelast een onderzoek naar de geestvermogens van beschuldigden;

3. dat, indien dit onderzoek de ontoerekenbaarheid van beschuldigden aantoont, zij zullen worden vrijgesproken;

4. dat indien een ander dan het ten laste gelegde feit als bewezen wordt aangenomen, een feit waarop niet de doodstraf is gesteld, alsdan in ruime mate verzachtende omstandigheden worden aangenomen.

Het publiek juichte deze conclusiën toe.

Den 20en Maart was het woord aan den praktizijn Coutinho, als verdediger van drie der beschuldigden. Ook deze verdediger vroeg vrijspraak voor zijne cliënten. In den loop van zijn schoon en krachtig pleidooi zeide hij:

„En wanneer nu inderdaad de voorgenomen aanslag niets dan een hersenschim blijkt te zijn, een denkbeeld, dat alleen kan opkomen en rijpen in een warhoofd, een plan dat praktisch even onuitvoerbaar is als het bestormen van den hemel, waar blijft dan het argument, dat hier volgens de P. G. den doorslag moet geven: „het recht op zelfbehoud?"

Is niet het vechten tegen zulke Don Quichotterie zelf ook een Don Quichotterie?

Indien onze maatschappij op zulke zwakke grondslagen rust, dat zij inderdaad ernstig bedreigd wordt door dolzinnige, in elk geval onuitvoerbare plannen van slechts één heethoofd, dan is het waarlijk hoog tijd, dat die grondslagen worden herzien en hechter gemaakt."

Op de volgende opmerking van den spreker worde hier in het bijzonder de aandacht gevestigd:

„Misschien zal in deze zaak nevens zeer veel andere leeringen, ook nog deze les te putten zijn dat in deze kolonie land- en zeemacht nog steeds geen overdreven weelde zijn. Zij, die tot nu in andere richting ijverden, mogen nu dit onderwerp nog wel eens nader in studie nemen.

Ook na het pleidooi van den heer Coutinho applaudiseerde het publiek.

Aan het einde van zijne repliek verklaarde de P. G. zich niet te zullen verzetten tegen een psychiatrisch onderzoek, indien het Hof zulk een onderzoek gelastte. Hij achtte daarvoor geen voldoende motieven aanwezig.

Het O. M. handhaafde zijn requisitoir.

Nadat de verdedigers van dupliek gediend en hun conclusiën gehandhaafd hadden, stelde de president aan de beschuldigden de vraag, of zij nog wat aan te merken hebben, waarop Killinger herhaalde dat alle schuld hem behoorde te treffen en hij bereid was zijn leven te geven indien de anderen daardoor konden worden gered.

Hierna werd de behandeling gesloten verklaard en de uitspraak bepaald op Maandag 27 Maart.

Bij het wegrijden der beschuldigden werden deze gegroet door de menigte, doch zonder dat betoogingen plaats hadden.

***

De West van 24 Maart geeft een zeer lezenswaardig hoofdartikel over de „psychologie in de zaak Killinger". Hare slotbeschouwingen verdienen de volle aandacht van Koloniaal Bestuur en Regeering.

„Het zal velen onbekend zijn — schrijft Suriname in haar nummer van 21 Maart — dat het nieuwe strafwetboek voor de kolonie, waarop reeds twintig jaar gewacht wordt en dat het verouderde, wij durven haast zeggen tiranieke — immers door een tiran in het leven geroepen — Code Pénal, waaronder wij sedert 1816 zuchten, zal vervangen, al in druk is. Het zal — met de uitvoeringsbesluiten meenen wij — de Nos. 1, 2, 3 en 4 van het G. B. van dit jaar uitmaken.

Inderdaad, tragisch zou men het kunnen noemen als men bedenkt dat, geschiedde de berechting van het complot Killinger c.s. eenige maanden — hoogstens 9 — later, het berecht zou worden onder een wet, die, naar practizijn Coutinho herinnerde — hoogstens vijf jaar, op het delict stelt, terwijl het O. M. de doodstraf eischte."

***

Aan den wensch van velen zou zeker voldaan worden, wanneer het geheele proces Killinger — een eigenaardig stuk Surinaamsche geschiedenis — in boekvorm werd uitgegeven.

***

De West van 24 Maart neemt uit het Gouv. Advert.blad het bericht over dat de expeditie Kaijser het eindpunt van de expeditie van 1907 bereikte en dat er aanraking werd verkregen met de Trio-Indianen. Twee arbeiders van de expeditie zakten naar Nickerie af en arriveerden te Paramaribo. Zij deelden mede, dat door de expeditie een groote rivier was ontdekt en gevolgd; dat men in de Corantijn met veel moeilijkheden te worstelen had bij het overtrekken van groote watervallen, dat het opvaren van de Kabalebo noodig werd geacht om van uit een daar te vinden berg diverse metingen te doen en tenslotte dat de expeditie vermoedelijk begin April te Nieuw Nickerie zou arriveeren.

In haar nummer van 21 Maart had De West in een artikel getiteld „de Corantijn-expeditie een succes" er op gewezen dat de expeditie zonder de hulp van Boschnegers de onbekende Lucierivier was afgevaren.

Ook de leider der Saramacca-expeditie — de heer A. J. van Stockum — had het bewijs geleverd, dat men de hulp van Boschnegers kon ontberen.

***

Door den Minister van Koloniën is een Commissie van Toezicht benoemd voor de jongelieden, die door het Surinaamsche Gouvernement worden uitgezonden om te Wageningen te worden opgeleid tot koloniaal landbouwkundige.

De commissie bestaat uit de heeren L. Broekema, dr. G. M. Slothouwer, dr. A. H. Berkhout, Th. Niemeijer en J. P. Stricker.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Paloe (Midden-Celebes). In de **Bromartani** van 25 Januari 1911 No. 8, is een uit de **Bintang Soerabaija** overgenomen artikel opgenomen, waarin verhaald wordt de wijze, waarop in het Paloesche een bekend onruststoker onschadelijk werd gemaakt.

In hoofdzaak komt dat verhaal op het volgende neer:

Op zekeren morgen, nog niet zoo heel lang geleden, werd het lijk van Tome Dosa, den oudsten zoon van den Inlandschen bestuurder van Paloe, door lieden van dezen, in het ouderlijke huis gebracht.

Wegens verzet tegen ons gezag, was hij destijds met zijne volgelingen in onze gevangenis opgenomen, doch in de maand Juni 1910 wisten allen daaruit te ontsnappen en uit te wijken naar de Paloesche Bovenlanden, waar zij met open armen door de Inlandsche Hoofden werden ontvangen. Deze gunstige stemming wijzigde zich evenwel geleidelijk, naarmate Tome Dosa zich wist te omringen door bekende slechte elementen en het land, door geldheffingen van de Hoofden en afpersingen van het volk, de geheele bergstreek terroriseerde en in onrust bracht.

Het Europeesch bestuur, van den toestand op de hoogte gebracht, nam zijne maatregelen en zond eene militaire patrouille uit, die in opdracht had Tome Dosa op te vatten en onschadelijk te maken. Het ageeren van die patrouille is, zoowel voor den Inlandschen bestuurder, als voor het volk eene kwelling geweest, die op den duur niet te verdragen was en aangezien het aan de patrouille niet gelukte den onruststoker in handen te krijgen en het Inlandsch bestuur den slechten gang van zaken aan Tome Dosa verweet, gaf de oude Radja last zijn oudsten zoon te vermoorden.

Vijf volgelingen van Tome Dosa werden in het complot genomen en riepen dezen op zekeren avond ten 5 ure op om eene gezellige samenkomst in een der aangelegde tuinen te houden en daar onder het genot van betelkauwen, te beraadslagen over een voorgenomen overval op de militaire patrouille.

Tome Dosa, geen kwaad vermoedende, voldeed aan die oproeping, kwam op de afgesproken plaats en werd al spoedig, zonder dat zulks achterdocht opwekte, omringd door de genoemde vijf lieden, die, terwijl men de beteldoos aan Tome Dosa overreikte, zijn klewang en lans wisten machtig te worden en op te bergen.

Nauwelijks had Tome Dosa zijn eerste sirihpruim genomen of men viel hem aan en bracht hem verschillende wonden toe. Zijne handen en voeten werden gebonden en daarna werd hij in een groote kippenmand naar den ouden Radja te Paloe gebracht. Vreezende, dat het slachtoffer mogelijk nog kon herstellen van zijne wonden, sneed men hem eenvoudig den hals af. Bij aankomst te Paloe was er veel volk op de been, dat zich van den dood van Tome Dosa heeft kunnen overtuigen.

Sedert dien tijd verbeterde de algemeene toestand, in het bijzonder in de nabijheid van de hoofdvestiging Paloe, aanmerkelijk.

Van een ander gedeelte der bevolking, dat onrustig was en zich verdedigd had tegen de vexatiën van Tome Dosa, werden de wapens afgenomen.

Thans zoekt men nog naar twee andere onruststokers; *) Insonggo en Tome Lobe. Mocht het gelukken ook deze lieden te vatten en onschadelijk te maken, dan laat het zich aanzien, dat de rust in Paloe voor goed zal kunnen worden hersteld, zoo besluit schrijver.

Een ontrouw Hoofd. — De Sumatrabode vermeldt hoe op een avond een vischverkooper in kampoeng Poelai, van het district Kota Tengah, zonder van licht te zijn voorzien op den weg liep. Wegens deze overtreding werd hij door een ronde naar den kapala kampoeng gebracht, die den armen kerel woedend toevoegde: „Ik zal je wegens dit snoode vergrijp naar het larashoofd laten brengen."

De vischverkooper schoof echter zijn mand met zeebanket voor den dorpsoverste en vroeg nederig, of hij niet liever kalm hiervan wat wilde uitkiezen. De booze gourmand kon dat niet afslaan en hij zocht vijftig van de lekkerste visschen voor zijn avondtafel uit.

Daarmede was echter ook zijn toorn verdwenen, en ongemoeid kon de arme geplukte koopman heen gaan.

De kapala kampoeng Si Kaäba is nu deswege aangeklaagd.

Bedelen. — In **Mataram** staat te lezen: Een Europeaan, die nog al veel aan Bachus offert, zich vrij goed voor kan doen — altijd wanneer hij nuchter is — en een mondje hoog Javaansch spreekt, schaamt zich niet om bij eenigszins gegoede Javanen te komen bedelen.

Een prijaji, bij wien deze Europeesche bedelaar in korten tijd reeds driemaal had aangeklopt, wees hem voor de vierde maal zoo brusk mogelijk de deur.

Wat moet de Inlander hiervan zeggen, vooral denken?

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche Handelsvereenigingen in Ned.-Indië (Siang Boe, Siang Hwee, enz. enz.).

In de Javabode van 12 Januari 1911, komt een artikel voor over de actie der Chineesche Handelsvereenigingen in Ned.-Indië, waaruit, als de gegeven inlichtingen werkelijk op feiten berusten, zou blijken, dat de Ned.-Indische regeering, bij de goedkeuring van de Statuten dier vereenigingen, zou zijn misleid.

De bemoeienissen dier vereenigingen toch, zouden zich, behalve op handelsgebied, ook bewegen op staatkundig terrein en zelfs zóódanig, dat onze Chineesche onderdanen o.m. deel zouden nemen aan de verkiezingen der Provinciale raden in Groot-China enz. De leiding van deze beweging zou uitgaan van het ministerie van Koophandel te Peking.

De schrijver van het artikel ziet in dien arbeid der Handelsvereenigingen een groot politiek gevaar voor ons gezag. In de toekomst zullen moeilijkheden niet uitblijven, niet alleen in Ned.-Indië, maar in alle koloniën, waar de Chineesche regeering zich op hinderlijke en onnoodige wijze mengen zou in de binnenlandsche aangelegenheden. O.a. wijst de schr. op de mogelijkheid en de gevolgen van een door de Chineesche regeering uit te schrijven boycott van onzen handel.

De Statuten dier Handelsvereenigingen zien er, oppervlakkig beschouwd, dood-onschuldig uit en de Ned.-Indische regeering kon z. i. volgens de bestaande voorschriften, nòch de goedkeuring er van nòch de erkenning der rechtspersoonlijkheid weigeren. In werkelijkheid zijn die vereenigingen z. i. echter Chineesche Staatslichamen in onzen staat, die bovendien, door de oprichting van handelsbanken, er naar streven onzen handel zooveel mogelijk afbreuk te doen.

De **Tjahaija Timoer** zegt ten deze, dat het voor de redactie moeilijk is om op het bewuste artikel in De Javabode kritiek uit te oefenen. Naar haar meening zal het, waar de economische ontwikkeling van een land afhangt van den handel en deze steunt op de bepalingen van het volkenrecht en zoolang van vijandige actie dier Handelsvereenigingen niets naar buiten blijkt, voor de Indische regeering zeer moeilijk zijn hier in te grijpen.

Reis van Peking naar Taskend. — Nadat de Tekesrivier was overgestoken, waarbij van een door een Monggool bestuurd vaartuig werd gebruik gemaakt, volgde de Correspondent-reiziger een weg, die naar eene vestiging leidde, welke op een dag afstands van de plaats van vertrek aan een boschrand was gelegen en waar men verscheidene wachthuizen aantrof, waarin vroeger Russische troepen waren gelegerd. In deze streek stroomt de Musartrivier tusschen bergrotsen op wier oevers een weg voert naar een op een afstand van één post gelegen verwaarloosd blokhuis, van hout vervaardigd en waarin men kan overnachten. Van hier uit wordt de Musart-Pas bestegen tot op een hoogte van 12.000 voet boven de zee, en waarvoor een afstand van 13 Mijl moet worden afgelegd. Daarna daalt men in Zuidelijke richting langs een moeilijk te begaan pad en het is vooral deze tocht, die zulke aanzienlijke gevaren oplevert, wegens de gestolde zwavel en de millioenen aanwezige scherpe kleine rots- en kalksteenen, welke débris worden genoemd.

Men gaat langs den glibberigen weg zig-zag naar beneden en wordt dan getroffen door de vele verspreid liggende beenderen van de draagdieren, die tengevolge van de vele moeilijkheden, op reis zijn bezweken.

Naarmate men daalt, vermindert het ijs, totdat ten laatste de heldere Musartrivier zich vertoont.

Op één der pleisterplaatsen onderweg, Masarbashi geheeten, wonen verscheidene Turken, die belast zijn met het onderhoud van den weg en verplicht zijn de reizigers, desverlangd, hulp en bijstand te verleenen. Van veel nut is het werk dier Turken niet, omdat hun arbeid niet geleid wordt en zij bovendien er geen betaling voor ontvangen. Het onderhoud geschiedt dus in onbetaalden heerendienst, zooals men dat ook in Ned.-Indië kent.

Aangezien er echter geen ander pad is, moet de handel tot zijn groote schade wel van dezen slechten weg gebruik maken, waar zoovele draagdieren ten onder gaan.

Tengevolge van een en ander is het goederenvervoer zeer kostbaar, terwijl het wel tot 1/10 zou kunnen worden verminderd, wanneer de weg in een behoorlijk begaanbaren toestand werd gebracht.

Daarvoor zouden slechts eenige honderden dollars beschikbaar behoeven te worden gesteld, mits zij oordeelkundig werden benut, doch aan het in uitgaaf stellen van zulk eene som wordt door de bevoegde autoriteiten zelfs niet eens gedacht. Wel trekken de bestuurders vele geldelijke voordeelen van den handelsreiziger in den vorm van belastingheffing op doorgevoerde goederen, maar in diens belang wordt niets gedaan.

Op twintig Mijl Oostelijken afstand van dit ijsgebergte, wordt aan den voet van een berg een steenen grensmuur aangetroffen, Khurgan, voorzien van twee dubbele poorten en waar binnen Chineezen van Hunan gevestigd zijn, die belast zijn met de inning dier belastinggelden.

Vijf posten verder ten Oosten van Aksu, vindt men de uitgebreide nederzetting Kuchar, waar Safader Ali Khan, gewezen Emir van Hunza, verblijf houdt. Hij is derwaarts verbannen, ver verwijderd van zijne onderdanen, terwijl hij in zijn levensonderhoud voorziet door den verkoop van wijnen. Eene zandvlakte van 20 vierk. Mijlen omgeeft de plaats.

De stad Aksu is in twee deelen verdeeld, die op een afstand van tien Mijl van elkander zijn gelegen en die onderscheidenlijk genoemd worden de Oude en de Nieuwe stad.

In de oude stad houden de Turken verblijf, onder bestuur van een vorstentelg met den titel van Prins Aksu, doch die op eene zeer modderige en vuile plek, te midden van de verspreide andere woningen, zeer gebrekkig woont.

De nieuwe stad is omgeven door een Chineeschen muur, zooals in China gebruikelijk is en waar de ambtenaren en de Chineesche Groot-handelaren uit het Noorden van China gevestigd zijn. Beide plaatsen zijn overvuld met Turken.

Voor de bewaking is slechts eene kleine moderne militaire macht noodig, die gewapend is met lans, kapmes en geweer, geheel uit Chineezen bestaande.

Volgens de thans gevoerde politiek, laat China hier geen Turken in het leger toe, doch wel worden deze aangenomen bij de Politie, mits zij bereid zijn de Chineesche ambtskleeding te dragen.

Evenals in elke opkomende stad van het nieuw veroverde gebied, vindt men te Aksu fraaie, groote winkels, die aan Chineezen te Tientsin toebehooren en die hunne handelsgoederen met hulp van kameelen langs den bekenden langen weg herwaarts zenden. Pandhuizen zijn in groote getalen aanwezig en worden beheerd door Chineezen, die daarvan de eigenaren zijn.

Verder wonen in de stad één Hindoe en verscheidene lieden van Afghanistan afkomstig, die Engelsche onderdanen zijn. Eén hunner oudsten treedt als gemachtigde op van den Engelschen Consul te Kashgar op en wordt Aksakal of Wit-snor genoemd.

Ook de Russen hebben hier zulk een Aksakal.

*) Blijkens bericht, voorkomende in het Indisch Bijblad van het *Vaderland* van Maandag 20 Maart 1911 zijn In Songgo en zijne 4 lotgenooten omsingeld en bij verzet afgemaakt. In Songgo's lijk werd naar [illegible] bracht.

Onrust over het onderwijs te Kwitang (Groot-China). Te Kwitang en omstreken is onlangs de bevolking in rep en roer gebracht, hoofdzakelijk tengevolge van een actie der studenten, die in een rondschrijven aan de groote menigte uiteen hebben gezet in welk een treurigen toestand het in die stad gegeven onderwijs verkeert.

Men wenscht het onderwijs in de provincie, dat steeds achteruitgaat en verre ten achteren staat bij dat in de andere provinciën op Westersch peil gebracht te zien en is tevens van meening, dat eene aanzienlijke handelsplaats als Kwitang recht op behoorlijk onderwijs kan doen gelden. De achteruitgang schrijft men toe aan de hoogst laakbare onverschilligheid en de strafbare plichtverzaking der plaatselijke ambtenaren, die absoluut niets gevoelen voor de volksontwikkeling.

De Hooge regeering streeft er wel naar om op moderne wijze het volksonderwijs vooruit te brengen maar de stand der geldmiddelen laat de daaraan verbonden groote geldelijke uitgaven niet toe en is zij dus wel verplicht den geldelijken steun van het volk in te roepen. Dit brengt jaarlijks voor het omschreven doel 200.000 dollars op, men meent dus dat men het recht heeft om mede te spreken en behoorlijke uitkomsten voor dat belangrijke offer mag verlangen.

Een en ander is ter oore gekomen van den Minister van Onderwijs te Peking, die twee commissarissen naar Kwitang heeft gezonden, teneinde plaatselijk den stand van zaken op te nemen.

Volgens mededeeling voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 12 Januari j.l. no. 10, hopen de klagers, dat het gemelden commissarissen gelukken zal, allen, die in het volksonderwijs belang stellen, tevreden te stellen. Zij vertrouwen, dat door hen besprekingen zullen worden gehouden, waarvan ook het publiek kan kennisnemen en waarbij oprechtheid zal voorzitten.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

De katoenmolens in Bombay maken een slechten tijd door. De algemeene toestand van deze nijverheid is nooit erger geweest. Twintig molens zijn gesloten, andere hebben het werkvolk gewaarschuwd dat zij wellicht moeten volgen. De prijs van garens en lakens is ver beneden de verwachting gebleven. Ook is er geen vooruitzicht op verbetering. De textiel-industrie kwijnt; er is overvloed in voorraad. Het verschijnsel beperkt zich niet tot Bombay, maar is hier van meer beteekenis in verband met een factor, die voor de Aziatische markt geldt. Het is bekend, dat de Indische en Chineesche afnemers groote hoeveelheden manufacturen koopen als deze goedkoop zijn, zoodra stijgt de prijs echter boven zekere grens of de vraag houdt op. Het verbruik wordt tot het even noodzakelijke beperkt.

De oorzaak van den ongunstigen toestand ligt, volgens The Times of India van 1 April, in de eerste plaats aan de zeer hooge katoenprijzen, samen vallend met een ongunstig financiëel moment, daar eenige firma's onlangs betrokken waren in de Dwarkadas-krach. Maar daarnaast moet toch ook erkend worden het gemis aan besef van samenwerking bij de molen-eigenaars. Nu de nood aan den man is, hebben zij te Bombay in een vergadering de schuld van alle zijden besproken, behalve van die der eigen tekortkoming. Zij hebben niets gedaan om het onheil, dat te voorzien was, te voorkomen, in tegenstelling met de moeite en de vrijgevigheid, door de Lancashire spinners ten beste gegeven, om de Britsche katoenvereeniging tot bloei te brengen.

***

De vorige week maakten wij melding van het lot, dat een vreedzaam bedoelde zending, getroffen had in Tibetsch gebied bij Assam. Een vierde overlevende is te Saikwak aangekomen. Hij bevestigde de verklaringen der anderen. N. Williamson werd onverwacht door Abors overvallen, gebonden en mishandeld.

Dadelijk is een politie-detachement, onder A. Bentinck, uitgerukt om te zien of hulp nog iets vermag te redden, maar het is zeer te betwijfelen of het hiervoor nog tijd is, of een zwak detachement iets kan bereiken, en of de sedert ingevallen regens, waardoor alle beken tot woeste stroomen geworden zijn, zelfs elke onderneming vooralsnog niet verijdelen.

***

In het afgeloopen jaar zouden, volgens officieele opgaven, in Australië $4\frac{1}{2}$ millioen L. petroleum uit den bodem verkregen zijn; voor 't volgende jaar kan op acht maal zooveel gerekend worden. De ontdekte plaatsen zullen in de toekomst genoeg petroleum geven om gedurende eeuwen in de behoefte van den statenbond te voorzien.

***

Het Koloniale Instituut heeft een commissie benoemd, waarin voorzitters van handelsvereenigingen, van Kamers van handel en andere vakmannen van naam zitting hebben. De bestemming is een regeling aan te geven, waardoor de Britsche handel ten volle tot zijn recht zal komen ook in de koloniën. Vooral de plaats, welke de Duitsche handel in het overzeesche gebied is gaan innemen, schijnt voor dezen vreedzamen oorlog „te wapen" geroepen te hebben. Voordrachten zullen gehouden worden in het instituut zelf en voor verschillende instellingen van handel en nijverheid in geheel Engeland, ten einde de débouchés bekend te maken voor de Britsche voortbrengselen en het Br. kapitaal. Ook wil men behulpzaam zijn om de relaties te bevorderen tusschen de voortbrengers en den handel.

***

Zijn er vele teekenen, die op een groote toekomst van Canada wijzen, sprekend zijn in dit opzicht ook de uitgebreide plannen voor stoomvaartlijnen, die, de bestaande aanvullende, dit land met havens in alle deelen van de wereld zullen verbinden. Behalve vermeerdering der lijnen op Europa, zullen nieuwe directe verbindingen komen tusschen de havens van Australië en de Westkust van Canada, die ook op betere wijze dan thans in gemeenschap gebracht zal moeten worden met het oosten van het land. De Elder Dempster Cy. te Liverpool wil zorgen voor een vasten bootdienst met Zuid-Afrika, in verdere verbinding met Australië. De New Zealand Cy. heeft een dienst geopend tusschen Australië en Nieuw-Brunswijk, die daarvoor reeds varende boot Kumara legt 't traject Australië—Canada in 43 dagen af.

De C. Pacific Railway heeft plan gemaakt voor een geregelden stoomerdienst van C. naar West-Indië, maar ook verder naar de havens van Zuid-Amerika.

Zoo zoeken de voor den nieuwen tijd opkomende landen, in verschillende deelen van onzen aardbol, elkander tot onderlingen steun en concurrentie.

***

Aan de korte berichten, uitgegeven door het Dep. van Landbouw in Ned.-Indië, van 15 Maart j.l. ontleenen wij het volgend overzicht van de aanvoeren van riet- en beetwortelsuiker in de laatste vijf jaren in Britsch-Indië.

	1905—09	1906—07	1907—08	1908—09	1909—10
Rietsuiker.	cwts	cwts	cwts	cwts	cwts
Van Java	2,007,499	3,467,358	6,593,669	6,172,039	7,815,015
„ Mauritus	2,013,632	2,310,177	2,600,193	2,514,440	2,435,560
„ China	27,731	5,423	7,340	6,384	22,095
„ Reunion	35,269	109,090	23,587	19,505	—
„ Straits Settlements	10,107	6,132	11,787	804	3,113
„ Andere landen	168,741	28,668	14,265	6,098	1,095
Totaal	4,262,929	5,926,848	9,250,841	8,719,270	10,276,878
Beetwortelsuiker.					
Van Oostenrijk-Hongarije	2,453,733	2,016,803	730,265	1,918,158	782,773
„ Duitschland	630,416	1,657,679	51,879	3,073	51,538
„ België	122,445	104,104	1,302	989	1,474
„ Frankrijk	224,443	23,826	9,782	472	306
„ Andere landen	2,225	1,422	832	21,321	23,115
Totaal	3,433,262	3,803,834	794,060	1,944,013	858,206
Totaal aan suiker, behalve melasse en suikergoed	7,696,191	9,730,682	10,044,901	10,663,283	11,136,084
Waarde	£ 5,000,141	5,455,218	5,861,286	6,939,804	7,318,849

Deze cijfers spreken sterk van een toenemende voorkeur voor rietsuiker boven beetwortelsuiker en geven bij de eerste weer een beslist toenemenden voorrang aan de Javasuiker. Java vereenigt Oostersche werkkracht met de nieuwste methode van wetenschappelijke bereiding. Vooral nu de herleving van de Formosaindustrie en de vrije invoer van suiker van de Philippijnen in Noord-Amerika, het afzetgebied elders beperkt hebben is het een geluk voor de Java-nijverheid in Britsch-Indië een zoo gunstig gelegen afnemer te vinden.

FRANSCHE KOLONIËN.

Sedert eenige maanden hoort men weer van t a b a k s p r o d u c t i e v a n M a r t i n i q u e, dank zij de volharding van eenige ondernemende landbouwers. Algiersche tabak is geplant en te oordeelen naar de eerste berichten, zou de uitkomst meer dan bevredigend zijn. Martinique heeft tot nu toe een belangrijk cijfer van invoer voor tabak, eigen productie belooft dus plaatselijk een goede afname te vinden, nog daargelaten of er een artikel van uitvoer van zal kunnen worden. Het bestuur der kolonie heeft zelfs hierop hoop en steunt dan ook de pogingen om den tabaksbouw te doen slagen.

In Suriname is, kort nadat de kolonie onder het bestuur der West-Indische Cie. (1682) kwam, de tabaksteelt beproefd, omtrent de helft van de 18e eeuw werd de poging hervat. Groot is de omvang van 't product er nooit geworden. Sedert is veel ondervinding elders opgedaan, heeft ook de wetenschap hinderpalen leeren overwinnen. Suriname denke er eens over het voorbeeld van Martinique te volgen.

DE DUITSCHE BAGDADSPOOR-POLITIEK.

Twaalf jaren geleden verhief de directeur der Duitsche bank, G. von Siemens, zijn stem om het Duitsche kapitaal te interesseeren bij den bouw van de Bagdadbaan die van den overwal van Konstantinopel naar Bagdad moest loopen, in verdere verbinding met de Perzische Golf. Overal stuitte dit voorstel op wantrouwen. Het buitenland betwijfelde, of Duitschland financieel zou opgewasschen blijken tegen de eischen van zoodanige onderneming, maar nog minder achtte men de Duitsche diplomatie er voor berekend zich door de vermengingen en verwikkelingen te kunnen heenwerken, die onafscheidelijk zouden zijn van het reuzenwerk, dat in een vreemd en zoo eigenaardig land te volbrengen was. In Duitschland zelf werd ook uitvoerige kritiek geleverd, doch meer over technische vragen dan over de mogelijkheid. Intusschen werd een begin gemaakt. Dit viel niet mee. Tot 1905 werden, zonder veel ongevallen, de eerste 200 K.M. afgewerkt van de 1400 der totaallengte. Daarna kwam het vak aan de beurt, waarin de moeilijke lijn over de Taurus te maken was; hier scheen de onderneming, als verlamd, tot stilstand gekomen te zijn. In 1908 kwam een nieuw contract met de Turksche regeering tot stand, waarbij de Bagdadbaan-maatschappij de verplichting op zich nam de 840 K.M. tot El Helif, in 't gebied van den bovenstroom van Tigris en Euphrat, vóór Juni 1916 gereed te maken. Hiertoe vormde zich een speciale combinatie met een kapitaal van 10 millioen francs. Een raad van 12 leden, w. o. 5 Duitschers, 2 Zwitsers, 1 Oostenrijker, 1 Franschman, kreeg 't financieel en technisch beleid voor dit gedeelte. Blijkt uit deze inrichting, hoe internationaal kapitaal er mede in gemoeid was geworden, de leiding bleef voornamelijk in Duitsche handen. De Britsche financiers hielden er zich buiten.

De arbeid werd nu van de twee uitersten naar elkander toe krachtig ingezet. De in November van 't vorige jaar in Potsdam beklonken overeenkomst verzekerde voorts de verbindingen met het Iranische hoogland en met het Perzische spoorwegnet van de toekomst, en bracht tevens aanraking met de belangen van Rusland en van 't Br. kapitaal. Zoo is de gunstige verhouding tot stand gekomen, waardoor het verdrag tusschen de Bagdadsp.-Mij. en de Hooge Porte zich in een goed gezinde politieke sfeer kan ontwikkelen, zoodat ook het deel El Helif—Mossul (200 K.M.) en Mossul—Bagdad (400 K.M.) tegen den aanvang van 1917 gereed behoort te zijn.

Gaat dit alles naar wensch, dan zal Duitschland zijn taak, niet zonder moeilijkheden, niet zonder hulp van vreemd kapitaal, niet zonder steun van buitenlandsche politiek volbracht hebben, maar zal het deze, juist door weten te geven en te nemen, dan toch tot een goed einde brengen. Het zal door deze uiting van kracht en beleid in dat gedeelte van de wereld en in de internationale politiek veel aan invloed gewonnen hebben.

ISRAËLITISCHE KOLONIE IN EGYPTE.

Volgens de Jewish Chronicle heeft de Algemeene Joodsche kolonisatie-organisatie een terrein van 10000 acres verkregen te Rapha, in het El Arisch-district, om er een Joodsche kolonie te stichten.

Gedurende 18 maanden hebben opnamen en onderzoekingen in die streek plaats gehad; de uitslag is, dat zij bijzonder geschikt wordt geoordeeld om velerlei vruchten voort te brengen. Water is er voldoende.

De kolonie zal liggen binnen het gebied door het Egyptisch gouvernement, op voorstel van Britsche zijde, in 1903 aangeboden aan den toenmaligen (sedert overleden) leider der Zionistische beweging, Dr. Herzl. In Bijbelschen tijd maakte Rapha een deel uit van Palestina.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Petermanns Mitteilungen.

De April-afl. van Petermanns Mitteilungen bevat een kort, maar hoogst belangrijk, door kaarten ver-

FEUILLETON.

Van curieuse beesten in Indië.*)

Wij behoeven niet terug te gaan tot de Nògò's, de draken der Javaansche mythe, om beschrijvingen van onbekende en natuurhistorisch onbegrijpelijke beesten of merkwaardige en ten deele ongeloofelijke eigenaardigheden van bekende dieren aan te treffen. Iedere oud-Indischgast weet daarvan mee' te praten. En wie een open oog en oor heeft voor het leven in de natuur, die vindt ook thans nog onverklaarbare bijzonderheden, waarvan in natuurkundige boeken niets te lezen staat.

Het is dikwijls zeer moeilijk, ten deze de waarheid van legende of dwaling te ontdoen, of om vast te stellen, wat van vreemd luidende waarnemingen — zelfs van volkomen betrouwbare personen — kan worden aangenomen.

Vooral bij mededeelingen van inlanders dient men de grootste voorzichtigheid in acht te nemen. Desniettemin zijn hunne opgaven, na wetenschappelijk onderzoek, zeer dikwijls juist gebleken, terwijl voorts onkunde op het gebied der natuur oorzaak is, dat natuurkundig erkende feiten velen van ons, om het opvallende daarvan, onaannemelijk voorkomen.

Doel van dit opstel is, het bovengezegde door voorbeelden uit onze fauna te illustreeren.

Menigeen zal onze grootste Phasmide, den z.g.n. „wandelenden tak", gezien of ook gekweekt hebben, zonder te weten, dat dit dier een van de grootste raadselen der natuur in zich bergt. Ik kwam daarop door mededeelingen van inlanders, die mij wisten te zeggen, dat deze dieren, zonder ooit te hebben gepaard, bevruchte eieren kunnen leggen, waaruit dan ook levend kroost te voorschijn komt. Ik besloot toen de proef op de som te nemen, en ik moet veronderstellen, dat reeds de eieren uit de eerste generatie onbevrucht waren, omdat de moederdieren, toen ik ze kreeg, nog niet geslachtrijp waren, terwijl ik er geen mannetje bij had. Na een maand of acht kropen de jonge Phasmiden uit de eieren, en ik heb daarna, om met zekerheid te kunnen waarnemen, enkele exemplaren, ieder voor zich, in een kist gehouden, die aan de open zijde met gaas was afgesloten. Ik ging daarmee eenige jaren door, en vond tot mijne verbazing, dat ook de tweede en de derde generatie, zonder toedoen van mannetjes, eieren legden, waaruit wederom jonge dieren te voorschijn kwamen. Opvallend is ook, dat ik onder de honderden Phasmiden, die ik heb opgekweekt, nimmer een mannetje heb aangetroffen, hoewel dit op het eerste gezicht te onderkennen is. De mannetjes zijn namelijk veel kleiner en sierlijker dan de wijfjes, en kunnen — wat bij de wijfjes absoluut niet het geval is — vliegen, en dit zeer goed en vlug. Ook in de natuur schijnt het getal der mannetjes buiten verhouding gering te zijn.

Over mijne waarnemingen schreef ik aan het natuurhistorisch museum te Hamburg, en ik mocht vernemen, dat „parthenogenesis" (jonkvrouwelijke reproductie*) bekend was bij enkele soorten mieren en bijen, terwijl, bijkans gelijktijdig met mijne mededeelingen, berichten waren ingekomen van een Fransch priester over hetzelfde feit bij een Zuid-Europeesche Phasmide.

Het merkwaardige feit is dus door de wetenschap erkend. Maar lang niet een ieder, van wien kennis kan worden verwacht op het gebied van natuurkunde, weet dit, of meent een dergelijke onregelmatigheid bij zulk een hoogontwikkeld dier te kunnen aannemen. Een geneesheer van naam, met wien ik over dit verschijnsel sprak, wees het kortweg als „onzin" ter zijde.

Onder de „Netvleugelen" bevinden zich hier te lande tal van insecten, bij welke, evenals bij den „wandelenden tak", de meest treffende „mimicry" gevonden wordt. Om te blijven bij hetgeen ik zelf gezien en verzameld heb — weet men, dat er een zeer onschuldig dier bestaat, dat in grootte, gedaante en kleur, zelfs in houding en wijze van voort-

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië*.

*) De letterlijke vertaling is: geboorte uit een maagd. — Het verschijnsel wordt bij enkele insecten opgemerkt.

duidelijkt, artikel van dr. R. Pöch, getiteld: „Die geographische Verbreitung der Pest um die Wende des 19 und 20 Jahrhunderts.” Het artikel is ontegenzeggelijk „up to date”; wat bijv. onzen Archipel betreft, heeft de schrijver Soerabaja opgenomen, van welke plaats nog slechts kort geleden de eerste geruchten betreffende pestgevallen op Java, uitgingen.

In dezelfde afl. van genoemd tijdschr. nog eenige andere bijdragen met betrekking op de Indiën, nl.: Die wirtschaftlichen Verhältnisse der Kleinen Antillen von Prof. dr. S. Kapper (Schluss). — Die deutsch-niederländische Grenzkommission in Neuguinea, von H. Wichmann. — Bericht über die geologische Djambi-Expedition (1906-10), von dr. A. Tobler.

Ergänzungsheft Nr. 169 van Petermanns Mitteilungen (juist verschenen), bevat nog eene studie, getiteld: „Die Bananenkultur, geographisch, wirtschaftlich und kulturhistorisch betrachtet, von dr. R. Rung.

Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal.

Zooeven verscheen: Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal van 1897—1909. Eene bijdrage tot de geschiedenis der koloniale politiek in Nederland, door H. van Kol. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Wij hopen op den inhoud van dit boek later terug te komen, en volstaan thans, bij wijze van introductie, met eenige zinsneden uit het Voorbericht.

Het werk is een éérste proeve om op de meest beknopte manier een vrij volledig overzicht te geven van wat met betrekking tot Oost-Indië in de jaren 1897 tot 1909 in de Volksvertegenwoordiging is geschied. In overleg met den uitgever werd de titel gekozen, gelijkluidend met dien, welken de latere Minister van Koloniën, E. de Waal (nu juist een halve eeuw geleden) gaf aan zijn Standaardwerk, dat eveneens bij de firma Nijhoff verscheen. De schrijver heeft gestreefd naar onpartijdigheid; en moge ook zijn oordeel hier en daar wel eens doorschemeren, dit was niet te vermijden. Daarom heeft hij ook ernstig getracht, de argumenten van tegenstanders zoo goed mogelijk tot hun recht te doen komen, en alleen de feiten te laten spreken.

Een nieuwe historische studie van den heer v. d. Kemp.

De nieuwe aflevering der Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenuunde (vormende afl. 3 en 4 van deel 65), bevat een studie van den heer P. H. van der Kemp, getiteld: Het herstel van het Nederlandsch gezag in de Molukken in 1817, naar oorspronkelijke stukken; d. w. z. het 1e en 2e gedeelte dier studie, het 3e en laatste gedeelte zal in een volgende afl. worden opgenomen. In het 1e gedeelte behandelt de schr. de overneming van de Molukken uit handen der Engelschen in 1817; in het 2e de opstand in de Molukken onder het bestuur der commissie Engelhard—Van Middelkoop. Onze plaatsruimte laat niet toe een overzicht te geven van de uitvoerige, door een kaart verduidelijkte, beschouwingen van den heer v. d. K.

Twee bijdragen over de pest in Indië.

Nr. 1763 van de „Groene” Amsterdammer geeft o.m. een tweetal bijdragen naar aanleiding van de onlangs op Java uitgebroken pest. De eerste is van den heer G. Marius Nieuwenhuis, met een redactioneel onderschrift waarin de Ind. Regeering nog al wordt aangevallen; in de tweede geeft de heer J. J. van Loghem een wetenschappelijke (geïllustreerde) beschouwing over het ontstaan der pest en de daartegen te nemen maatregelen.

Samenstelling van Indische voedingsmiddelen.

Bulletin No. 46 van het Koloniaal Museum te Haarlem bestaat uit één verhandeling, getiteld: De samenstelling van Indische voedingsmiddelen, bewerkt door dr. J. E. Quintus Bosz, naar onderzoekingen in het Laboratorium van het Koloniaal Museum, verricht onder leiding van dr. K. Greshoff †. Met eene graphische voorstelling in 6 kleuren. (Uitgave van het Museum. Druk van J. H. de Bussy te Amsterdam).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

No. 3 van den loopenden jaargang van Tectona opent met eene uitvoerige beschouwing van den heer S. P. Ham over de damarwinning op het eiland Obi (Molukken). Als de schrijver in bijzonderheden de groeiwijze, de exploitatie en de opbrengst van den damarradja (harsleverenden) boom op Obi heeft nagegaan, bespreekt hij nog met een enkel woord de wenschelijkheid van de invoering van dezen boom bij de boschcultuur op Java.

De overige inhoud van Tectona bestaat uit: Isoleerstrooken in caoutchouc-cultures, door P. van Zon. — Over een djatiboompje met abnormale bladeren (met plaat), door L. Rutten. — Teakhout (djati) productie in Siam. — De rubberhandel in Brazilië in 1900. — De rubberaanplant op Ceylon. — Tectona Philippinensis, door S. H. Koorders. — Eenige beschouwingen over den verkoop van hout, door F. W. Snepvangers. — Der Forstbetrieb in Surinam, besproken door H. J. Kerbert.

Bepalingen omtrent het gevangeniswezen.

Bij C. Fuhrie en Co. te Soerabaja is een werk verschenen, hetwelk voor ambtenaren van veel nut kan zijn, n.l. eene „Verzameling van bepalingen, voorkomende in de Nederl.-Indische wetboeken, Staats- en Bijbladen, benevens eenige circulaires en aanschrijvingen, betrekking hebbende op het Gevangeniswezen, alsmede op het verleenen van gratie aan veroordeelden”, door J. E. W. Lambert.

Een soortgelijke verzameling was in 1896 door

---

beweging, niet gemakkelijk van een schorpioen is te onderscheiden? Als men nader komt, wijkt 't eventjes achteruit, terwijl de tangen of scharen vibreeren en de naalddunne staart dreigend omhoog gaat — alles schijnvertoon —, maar tegen de aanvallen van hagedissen enz. moet het een niet te versmaden verdedigingsmiddel zijn.

Kent men de „wandelende orchidee”? Dit diertje moet zeldzaam zijn en ik heb slechts eenmaal een exemplaar machtig kunnen worden; iets mooiers dan dit heb ik nimmer aanschouwd! Het lijf geelachtig, met bruine stippeltjes, den bloemkelk gelijk; de pootjes breed en uiterst dun, van lichtrose, allengs in wit verloopende kleur. Men zou de fraaie bloem zoo in het knoopsgat van zijn jas willen steken, totdat men aan een heel flauwe, wiegende beweging ziet, dat het een levend beestje is.

Elk onzer zal wel eens het minder-aangename van een kneep van de groote, roode boom-mier (Javaansch: „mlangrang”, Soendaneesch: „kararangèh”) aan eigen lijf hebben bespeurd. Daarentegen zullen niet velen kennis hebben gemaakt met de nog grootere, zwarte mier (Javaansch: „emoet mlindjing”, Soendaneesch: „tataman”), die in onze bosschen en velden, tusschen vergaan hout enz. veelvuldig voorkomt. Die kennismaking moet ik dan ook bepaald ontraden, daar ze een buitengewone, in de eerste oogenblikken onduldbare pijn veroorzaakt, als had men op gloeiend ijzer getrapt. Het merkwaardige hierbij is, dat het wapen bij deze diertjes niet, zooals bij andere mieren, in de kaaktangen bestaat, doch wel in een venijnigen angel aan het achterlijf, als waren het bijen of wespen.

Dat sommige spinnen — enkele soorten zelfs in vrij hevige mate — giftg zijn, mag als bekend worden verondersteld. Dat er echter ook — hoewel ze zeldzaam zijn — onder de torren zeer giftige soorten voorkomen, is weinig, of in 't geheel niet bekend. En toch is dit zoo, zooals ik tot mijne verwondering en tot mijne schade persoonlijk heb moeten ervaren. Immers, in Zuid-Celebes heb ik eenmaal een tamelijk grooten, glanzend-zwarten kever gevonden, welks bijzonder gevormde, snuitvormige kop mijne belangstelling gaande maakte. Ik nam het beestje op... om het onmiddellijk met een pijnlijken kreet weer te laten vallen. De aterling had mij in den vinger gestoken, die dadelijk opzwol, en die mij, in spijt van de terstond geappliceerde ammonia liquida, een zeer pijnlijken en slapeloozen nacht bezorgde. Eerst na twee etmalen was de pijn geheel verdwenen.

Van de „duizendpooten” is de platte, rossige of vuil-gele soort, die van een veertigtal pooten is voorzien, zeer giftig, terwijl de dunne, grijze, fosforesceerende, alsmede de cylindrische, die een eigenaardigen reuk heeft en die veelvuldig voorkomt in tuinen en bosschen, als onschuldig worden beschouwd.

Toch moet dit, wat de laatste soort aangaat, slechts betrekkelijk zijn, in zoover als het beest niet bijt of knijpt, doch overigens zulk een snelwerkend gift moet bevatten, dat een geringe hoeveelheid, die men daarvan zou inslikken, bijna onmiddellijk den dood tengevolge zou hebben. Intusschen kan ik voor de waarheid hiervan niet instaan.

Een andere, ongetwijfeld giftige, centipod heeft een plat en zeer kort, donkerbruin lijf, met slechts een twintigtal pooten. Dit dier, dat zeldzaam voorkomt, valt ook op door de lengte der pooten, die niet korter zijn dan het lichaam zelf.

De griezeligste centipoden heb ik op Java's Zuidkust gezien, en wel in rotsspleten, die door de zee worden omspoeld. De reuzen, plat en breed, als een lintworm, worden wel één meter lang. Of zij inderdaad behooren tot dezelfde familie als de hierboven genoemde dieren, is mij niet bekend; ook weet ik niet, of zij giftig zijn.

Wie heeft niet, in zoele nachten, aan bosch- of tuinranden het op- en neerdansen der „gloeiwormpjes” gadegeslagen? Intusschen ken ik een haarrups, ongeveer als een pink zoo lang, die zich tot bedoeld kevertje verhoudt als een electrisch booglicht tot een oliepitje. Deze rups maakt een verrassenden indruk: men meent daar in het gras een broche te zien, bezet met groote, in het donker schitterende smaragden.

(Wordt vervolgd.)

J. H. V. Popp uitgegeven, maar aangezien vele bepalingen sedert dat jaar wijziging hebben ondergaan moet dit als verouderd worden beschouwd en deed de wenschelijkheid van de uitgave eener nieuwe verzameling zich gevoelen.

De Indische Mercuur. No. 15.

Inhoud: De cultuur van Hevea in den Staat Selangor, door E. Leplae (vervolg, met vele afb.). — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (verv.). — Ned.-Ind. Mij. van Nijverh. en Landb. Voordracht van den heer F. H. A. Steens Zijnen: Over de uitbreiding van het spoorwegnet op Sumatra. — Houtconserveering als economische maatregel in Oost-Indië, door A. J. van Deventer (vervolg). — De suikerproductie der verschillende residenties v. Java in 1910. — Vergadering der suikerfabrikanten te Djombang.— De met suikerriet beplante oppervlakte van Java. — Vereeniging ter bevordering der katoencultuur in de Ned. koloniën. — Koffie-statistiek voor Java en Sumatra. — Subsidiëering der Kon. Paketvaart-Mij. voor den Java-Australië dienst. — Liquidatie der bacovenkultuur voor Gouvernementsrekening in Suriname. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (Gouvernementskultures op Java, enz.). — Kleine mededeelingen (Spoorwegverbinding met Salatiga. — Verbetering van de haventoestanden ter Oostkust van Sumatra, enz.) — Overigens de gewone vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 47 de volgende bijdragen: Semarangsch parlementarisme, door M. v. Geuns. — Indische predikantenscholen (slot), door Gabriël. — De nieuwe Minister van Oorlog, H. Colijn (met portret). — De aviateur Küller in Indië (met portret), door W. J. v. d. Leemkolk. — Chineesche oplichters (slot), door V. de L. — De Sardoebond, door W. Kerremans.

***

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën.

Rottineesche teksten met vertaling, door J. C. G. Jonker (Leiden, E. J. Brill).

Beschrijving van het verkleind model cholera-hospitaal te Semarang, met platte grond. Hollandsche en Duitsche tekst. (Batavia, Landsdrukkerij.)

Bijdrage tot de kennis van het klimaat van O.-Java. Weeroverzicht van Februari 1911, door M. Buysman (Cultura, April 1911).

Het Kakehanfeest. „Festa boenga-boenga". (Bloemenfeest), door Mevr. D. Krayer van Aalst—Van Aalst. (Eigen Haard, 15 April 1911.) Een aardig geschreven en geïllustreerd artikel over het meer en meer in onbruik rakende kakehanfeest bij de heidensche Alfoeren van Ceram, door de schrijfster persoonlijk bijgewoond.

De djamoer oepas-ziekte (vergiftige schimmel) in het algemeen en bij de kina in het bijzonder, door dr. A. Rant. Met platen (Batavia, G. Kolff en Co.) Mededeeling No. 13, uitgaande van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië.

Een bergavontuur in de Preanger-Regenteschappen, S. D. Le Fèbre; met teekeningen van den schrijver (Morks' Magazijn, April 1911).

Vóór en nà, herinneringsrede door den heer P. H. v. d. Kemp. — Verbeterd Inlandsch onderwijs, door den heer R. Soetan Kasajangan (Orgaan „Moederland en Koloniën". 1911. No. IV).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 22 Maart 1911;
De Locomotief t/m 21 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 21 idem;
De Sumatrapost t/m 24 idem;
De Sumatrabode t/m 23 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 23 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 22 en 23;
Indische Mercuur no. 16;
De Banier no. 11;
Kort Verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Bandera Wolanda no. 75.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

In verband met het uitbreken van pest op Java vraagt de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië de spoedige uitzending van **een zestal jonge artsen**, genegen zich geheel te stellen ter beschikking van het Gouvernement, om de diensten te verrichten, die hun nader zullen worden opgedragen.

Aangezien Indische ervaring bij de pestbestrijding bezwaarlijk kan worden ontbeerd, is het voorshands de bedoeling, dat zij zullen worden aangewezen ter vervanging van de geneeskundigen, die bij de pestbestrijding zijn tewerkgesteld.

Verbintenis voor één jaar wordt gevorderd op een bezoldiging van *f* 400 's maands.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Ned.-Indië en, binnen één jaar nà beëindiging van de verbintenis, terug voor gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstraktement ingaat. Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

De uit te zenden geneeskundigen moeten zich schriftelijk verbinden om, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Indië vertrekken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering) binnen een jaar nà hunne aankomst op Java van hunne verbintenis worden ontslagen, terug te betalen hetgeen is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich onverwijld aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma's;

b. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven nà dagteekening dezer door den burgemeester hunner woonplaats;

c. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie.

(Ned. Staatscourant van 11 April 1911 No. 86.)

Verslag van de Commissie van raad en voorlichting, ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, over 1910.

Ten vervolge van het medegedeelde met betrekking tot het jaar 1909, opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 21 April 1910. No. 16, kan over het afgeloopen jaar worden bekend gesteld, dat het Informatie-bureau hoe langer hoe meer bekend raakte en op verschillend gebied, door het geven van raad en voorlichting, aan het doel, waartoe het was opgericht, beantwoordde.

In den loop van het jaar werden ontvangen 359 brieven, w.o. zelfs uit verre streken, zooals Pretoria, Hongkong en Shanghay, welke alle beantwoord werden, en kwamen 196 personen mondeling inlichtingen inwinnen bij den secretaris der Commissie.

Zij betroffen de meest uiteenloopende zaken en werden, waar zulks mogelijk was, dadelijk, of anders na ingewonnen informaties bij de leden der Commissie, bij kennissen of deskundigen, na eenigen tijd beantwoord.

Zoo werden, onder meer, inlichtingen gevraagd omtrent:

1e. den werkkring van het Informatie-bureau en of het bureau betrekkingen kon verschaffen;
2e. de kosten van de reis naar, de kleeding en het levensonderhoud in Indië, en wèl in bepaald aangewezen streken;
3e. de betrekkingen of ambten, later geschikt voor nog schoolgaande kinderen, ten einde hen in die richting op te leiden;
4e. de onderwijs-inrichtingen hier te lande voor speciale daarbij opgenoemde betrekkingen in Indië;
5e. de Commissie's, die op de hier achterblijvende kinderen toezicht zouden kunnen uitoefenen;
6e. de betrekkingen geschikt voor jongelieden, die het eindexamen eener H. B. S. 5-j. c. of met 3-j. c. dan wel school voor M. U. L. O. volbracht hebben;
7e. hoe men in Indië werk kan krijgen en hoeveel de overtochts- en eerste onderhoudskosten bedragen van een werkzoekende;
8e. of een aangeboden betrekking al dan niet kan worden aangenomen in verband met de daaraan verbondene bezoldiging en toekomst;
9e. hoe gehandeld moet worden ten einde zich voor eene vooraf bepaalde Gouvernementsbetrekking beschikbaar te stellen;
10e. betrekkingen waarin jonge dames geplaatst kunnen worden;
11e. adressen van maatschappijen, winkels dan wel personen in Indië gevestigd en inlichtingen omtrent hunne soliditeit;
12e. geldelijken steun voor studeerenden of voor personen, die naar Indië willen gaan om dààr werk te zoeken;
13e. de keuring van voor den Indischen dienst bestemde ambtenaren;
14e. de vraag, of dames in Indië als muziekonderwijzeres of op tuinbouwgebied en door verkoop van bouquetten een middel van bestaan kunnen vinden;
15e. ziekeninrichtingen in Indië en hoe dàar als verpleegster te worden tewerkgesteld;
16e. de geschiktheid van eene landstreek voor een aangegeven cultuurgewas;
17e. het klimaat, de bevolking en de levensduurte in een bepaalde landstreek, omtrent het voorkomen van goudmijnen, den diamanthandel in Indië, welke belangrijke watervallen op Sumatra aanwezig zijn, enz. enz.;
18e. den economischen toestand en de kolonisatie van de Nederlandsche koloniën;
19e. introductie-brieven voor het aanknoopen van handelsrelatiën in Indië;
20e. verschillende betrekkingen in Indië, welke de vereischten daarvoor zijn, hoeveel de loonen bedragen, of deze voldoende zijn om daarmede te beginnen;
21e. een in het Maleisch geschreven handelsbrief en de uitlegging daarvan;
22e. verkoop van inboedels, verhuren van woningen hier te lande en plaatsing van kostkinderen, enz. enz.

Vele inlichtingen werden ingewonnen door personen, die eene betrekking in Indië zochten, zonder opgave van de richting of het ambt, waarin zij werkzaam wilden zijn en die ten onrechte vermeenden, dat het Informatie-bureau een plaatsingsbureel was.

Vervolgens werden meestal naar particuliere betrekkingen inlichtingen gevraagd, voornamelijk die bij de cultures (suiker, koffie, tabak, thee of rubber), dan wel als boekhouder bij den handel, als opzichter bij petroleummaatschappijen, als bouwkundige, electricien enz., terwijl eveneens inlichtingen verzocht werden omtrent de lagere betrekkingen bij de Staatsspoorwegen, bij den Post- en Telegraafdienst in Ned.-Indië, enz.

Hoewel de werkgevers in Indië zich tot nu toe niet tot ons bureau hebben gewend, ingeval zij nieuwe werkkrachten noodig hadden, konden eenige werkzoekenden, door onze relaties onder hier tijdelijk vertoevende kennissen, aan geschikte betrekkingen in Indië geholpen worden en werden deze dankbaar aanvaard.

Aan anderen daarentegen moest ontraden worden, zich naar Indië in te schepen om dàar werk te zoeken; hiertoe behoorden ambachtslieden en personen, die, door gemis aan onderwijs, gebrek aan fondsen, zwakke gezondheid dan wel niet jeugdigen leeftijd, weinig kans hadden er te zullen slagen.

De meest volledige inlichtingen konden natuurlijk door mondelinge bespreking verstrekt worden, doordien beter kon worden nagegaan voor welke betrekking de candidaat het meest geschikt was.

Slechts enkele inlichtingen werden omtrent West-Indië ingewonnen. Met de bereidwillige medewerking van den heer Jhr. L. C. van Panhuys en van den vertegenwoordiger der Vereeniging te Paramaribo, konden zij volledig verstrekt worden.

Dank zij het door den Minister van Koloniën toegezegde, en door de Staten-Generaal vervolgens goedgekeurde subsidie, kon het Informatie-bureau een begin van uitvoering geven aan het voornemen om boekjes uit te geven, betrekking hebbende op verschillende functies, die in Indië open staan voor ontwikkelde en energieke Hollandsche jongelieden, en ze onder de Hoogere Burgerscholen en Gymnasia in den lande verspreiden. Zoodoende kan 't publiek beter op de hoogte komen van den werkkring en de vooruitzichten van eervolle en goed gesalarieerde betrekkingen in Oost-Indië.

Het eerste boekje van de serie, met betrekking tot den werkkring, de vooruitzichten en de opleiding ten behoeve van „Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche bezittingen”, getiteld:

No. 1. De bestuursambtenaar in Nederlandsch-Indië, verscheen omstreeks medio 1910; het werd alom verspreid onder verschillende autoriteiten en instituten, op de bovengenoemde scholen, en zoowel bij den boekhandel als op ons bureau voor het publiek verkrijgbaar gesteld.

Bij het einde van het verslagjaar waren in bewerking: No. 2. De geëmployeerde bij de Java-Suikerindustrie en No. 3. De rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië, die beide onlangs verschenen zijn, terwijl op dit oogenblik in behandeling is en weldra in druk zal verschijnen: De Ingenieur in Nederl. Indië.

Daarna zullen volgen boekjes over den civiel geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië, over de houtvesters en andere betrekkingen in Indië.

Deze werkjes zijn of worden allen geschreven door speciaal daartoe aangezochte deskundigen.

Bij het inroepen van hulp en het verkrijgen van inlichtingen werd van de zijde der ambtenaren van het Ministerie van Koloniën en eveneens van eenige Indische autoriteiten steeds de meeste medewerking ondervonden, waarvoor hier openlijk dank wordt betuigd.

Onzerzijds werd in het „Koloniaal Weekblad” plaatsing gegeven aan de van Z. E. den Minister van Koloniën ontvangen oproepingen voor de vervulling van Gouvernementsbetrekkingen of voor daartoe af te leggen examens, waardoor wij in staat werden gesteld deze bekendmakingen onmiddellijk aan belanghebbenden uit te reiken.

Gedurende het verslagjaar hadden zes vergaderingen plaats. Deze werden in den regel bijgewoond door den Voorzitter van het Hoofdbestuur der Vereeniging.

In hoofdzaak werden besproken de samenstelling, de inhoud, de uitgifte en de verspreiding van bovengenoemde boekjes, nadat de manuscripten vooraf door de leden der Commissie gelezen waren. In deze vergaderingen verstrekte de secretaris inlichtingen omtrent zijn dagelijksche werkzaamheden.

Het aantal leden der Commissie bleef onveranderd en hadden geen mutaties plaats.

Blijkt uit het vorenstaande, dat het Informatie-bureau, na afloop van het eerste jaar van zijn bestaan, reeds een ruim arbeidsveld heeft ingenomen en in den lande hoe langer hoe meer is bekend geraakt; de hoop wordt hierbij uitgesproken, dat het ook blijken heeft mogen geven, eenigszins in eene bestaande behoefte te voorzien.

Harerzijds hoopt de Commissie iets te mogen bijdragen tot het groote en schoone doel van de Vereeniging „Oost en West”, namelijk: het voortdurend versterken van den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië.

's-Gravenhage, 30 Maart 1911.

De Secretaris v/h Informatie-bureau:
w. g. J. L. v. GENNEP.

Van de Afdeeling Arnhem.

Verslag over het jaar 1910, uitgebracht in de algemeene vergadering van 10 April 1911.

Gedurende het jaar 1910 nam het aantal leden onzer afdeeling toe van 56 tot 62. De afdeeling verloor 9 leden, waarvan 8 door verhuizen en 1 door bedanken, terwijl er 15 nieuwe leden werden ingeschreven. De werving van nieuwe leden had behalve door persoonlijke bemoeiing van de bestuursleden, plaats door toezending van de circulaire van het hoofdbestuur, d.d. December 1908, aan personen, die zich in Arnhem vestigden en oogenschijnlijk voor het lidmaatschap in aanmerking kwamen, hetgeen in meerdere gevallen succes had.

De stand der kas veroorloofde niet gedurende het verslagjaar lezingen te doen houden; in het begin van 1911 hield de majoor Kooy een goed bezochte voordracht over „Ons pionierwerk in Ned.-Indië”.

Voor twee hier ter stede vertoevende West-Indische jongelui werd de tusschenkomst van ons bestuur ingeroepen. Zooveel mogelijk werd van voorlichting en steun gediend, terwijl voor één dezer, die zijn studie aan het gymnasium alhier geëindigd had, op ons verzoek door de studie-commissie van het hoofdbestuur eene inschrijving werd geopend, ten einde hem tot het voortzetten zijner studiën aan de universiteit in staat te stellen, hetgeen met goed gevolg werd bekroond. Onze afdeeling droeg hieraan naar hare krachten bij.

Van de twee open plaatsen in het bestuur der afdeeling werd één aangevuld door de benoeming als bestuurslid van den heer J. P. C. Hartevelt, die zich bereid verklaarde deze functie te aanvaarden. De vijfde plaats bleef voorloopig onbezet.

Eene poging van ons bestuur om voorwerpen van Indische kunstnijverheid hier ter stede in een winkel verkrijgbaar te doen stellen, bleef zonder gevolg. Wel werd „Boeatan” bereid gevonden een gedeelte van haren voorraad in depôt te geven, doch de voorwaarden, welke zij daaraan verbond, maakten het

voor den depôthouder niet mogelijk daaruit eenig profijt te trekken.

Op de circulaire, volgens verzoek van het hoofdbestuur gezonden aan de leden, die eene lage contributie betalen, met verzoek hun bijdrage te verhoogen, werd geen enkel antwoord ontvangen.

De voorzitter: (w. g.) L. A. H. LAMIE.
De secretaris: (w. g.) Th. LIEFRINCK.

REKENING OVER 1910.

1 Jan.	Saldo			f 13.00½
27 ,,	Contributie	Gombault		,, 99.00
27 ,,	,,	Th. Liefrinck		,, 2.50
27 ,,	,,	L. C. C. Victor Slaap		,, 2.50
15 Febr.	,,	J. H. L. Wattendorff		,, 5.00
16 Maart	,,	H. C. Moorrees		,, 1.50
21 ,,	,,	S. J. H. Merkom		,, 2.00
21 ,,	,,	F. Tollenaar		,, 2.00
21 ,,	,,	A. de Vletter		,, 2.50
21 ,,	,,	J. A. G. Zelle		,, 2.50
21 ,,	,,	V. E. R. Roemers		,, 2.00
21 ,,	,,	G. A. Cornelius		,, 2.50
				f 137.00½
27 Jan.	Onkosten Gombault			f 3.10
3 Febr.	Bijdrage Hoofdbestuur			,, 40.50
28 ,,	Porti Januari en Februari			,, 1.27
18 Juni	Bijdrage Hoofdbestuur (bijdrage aan het Oranjekruis).			,, 10.05
26 Juli	Reiskosten L. A. H. Lamie			,, 4.60
31 Dec.	Porti			,, 0.72½
31 ,,	Saldo			,, 76.76
				f 137.00½

De voorzitter: (w. g.) L. A. H. LAMIE.
De secretaris: (w. g.) Th. LIEFRINCK.

Gezien en accoord bevonden, door de Commissie bedoeld bij art. 10 der statuten.

(w. g.) G. F. GOMBAULT.
(w. g.) KRAAKE.

Officieële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 17 Maart 1911. No. 22.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies W. F. Bons en den onderwijzer D. L. Massink; elf maanden aan den hoofdingenieur J. C. Voorduin.

Ontslagen: op verzoek eervol de verpleegster Mej. L. Goedheer; de resident P. H. van Andel; de commies Ch. J. S. A. van der Kruk; de administrateur F. L. Ch. Visser; de opziener Ch. C. H. Führing.

Belast: met de functiën van adviseur voor het havenbeheer C. Nobel; van commies J. W. van Smitte; van voorzitter van den landraad te Poerwakarta Mr. J. J. Raaff.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van B.B., L. de Roock en S. Cohen Fzn., de laatste met rang en titel van ass.-resident.

Benoemd: tot ass.-resident van Berbek W. C. Thieme; tot ingenieur W. A. Patijn; tot commies J. C. von Winckelmann; tot ass.-resident van Madioen P. C. de Quant; van Madioen G. F. K. van Huls van Taxis; tot commissaris van politie der 1e kl. A. W. V. Hinne; J. Kop; J. P. H. Vernig; L. Rade; F. H. A. Dietz; tot id. der 2e kl. C. L. J. van Ham; G. Geertsema; F. Spotke; J. H. Bosschaert; K. J. Seydel; H. P. H. Machemehl; W. C. Nilant; A. L. Bisel; J. Schrijver; Z. J. Leatemia; F. Hakkers; F. M. E. de Poortere; G. J. Meijer; O. Brugman; J. A. H. Görtz; E. J. de Bode; P. M. Baaten; A. Krans; S. Seigstra; J. E. W. Lambert; H. H. Lincke en J. C. Heijnen.

Belast met de waarneming der betrekking van hoofdcommissaris van politie C. J. Boon; C. B. H. von Hombracht en C. A. Ruempol.

Benoemd: bij de Alg. Rekenkamer, tot referendaris A. P. van Eekhout; tot hoofdcommies W. S. Rawaroe; tot 1en commies A. W. Batten; tot commies C. Schleenstein; bij den post- en telegraafdienst, tot kantoorchef 2e kl. W. H. Johannes; tot commies 1e kl. H. L. G. Aernout; W. B. van der Worm; F. Young en E. J. Nijhoff.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den 1en luit. der inf. S. E. P. A. van Haeften; negen maanden aan den officier van gezondheid F. J. Noordhoek Hegt; een jaar aan den militairen architect K. van 't Pad.

Benoemd: tot 2en luit. der infanterie de onderluitenant P. W. F. Kaniess.

Verleend: een jaar verlof aan den loods H. E. Bossinga en J. H. Klasen.

Ontslagen: op verzoek eervol de loods A. Bax.

Benoemd: tot adjunct-inspecteur van scheepvaart, H. Bisschop van Tuinen.

Uit de Javasche Courant van 21 Maart 1911. No. 23

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den griffier J. E. Weijzig; elf maanden aan den substituut-officier Mr. S. J. L. M. van Schaik; elf maanden aan den inspecteur van het inl. onderwijs J. J. van Eupen, en den predikant T. Pilon; een jaar aan den controleur W. R. March en den opzichter-machinist F. H. Watson.

Ontslagen: op verzoek eervol de alg. ontvanger W. H. H. Snell; de secretaris der gemeente Batavia Mr. I. Hen; de machinist W. Gerrits.

Benoemd: tot substituut-off. van justitie te Batavia Mr. A. A. Struby; te Malang Mr. K. J. Pott; tot telegrafist 1e kl. H. Mulder; tot alg. ontvanger 1e kl. J. J. Zerb; id. 2e kl. W. A. H. M. de Ceuninck van Capelle; tot technisch ambtenaar bij den radiotelegrafischen dienst C. Habich; tot luitenant der Chineezen te Fort de Kock Li Tji Siang.

Ingetrokken: de overplaatsing van den controleur R. A. Mooij naar Rembang en van H. P. Schouten naar Sumatra's Westkust.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Batavia Mej. C. S. van Dijk.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der infanterie L. Dersjant en A. C. Groeneveld.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel der inf. W. H. de Lussanet de Sablonière; als militaire commandant der Oostk. van Sumatra de kapitein C. M. J. van Hoogstraten.

Bevorderd: tot off. van gezondheid 1e kl. J. P. Sollewijn Gelpke.

Benoemd: tot bataljons-adjudant van het 16e bat. de 1e luit. J. Oudsburg.

Geplaatst: bij het 3e bat. de kapitein J. F. den Ouden; bij het 7e de 2e luit. F. W. Osten.

Overgeplaatst: bij het 10e bat. de 1e luit. R. A. Kunst; naar Flores de 1e luit. H. B. Stapel; naar Timor de id. A. Freudenberg; naar het 18e bat. de kapitein A. H. M. Eijken; bij het garnizoensbat. van Palembang en Djambi de kapitein D. H. J. van Bremen; van Amboina en Ternate de 2e luit. C. R. A. Eland; bij het 8e bat. de kapitein J. H. R. van de Siepkamp; naar Bali de id. H. A. van Marle; naar het 9e bat. de id. J. A. Jansen; naar het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de kapitein A. P. E. den Hengst; naar het 10e bat. de id. M. van der Vliet; naar de Westerafd. van Borneo de id. W. F. H. Wefers Bettink; naar het L. H. 2e depôt-bat. de kapitein F. Halkema; naar het 3e bat. de 1e luit. D. de Jongh; naar het 14e bat. de kapitein F. P. A. van Gheel Gildenmeester; naar het 10e bat. de 2e luit. D. D. de Jongh; naar Bandoeng de 1e luit. der genie F. C. Frumau; naar Magelang de 2e luit.-kwartiermeester Ch. G. Verwer.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor administrat eve werkzaamheden.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren vóór het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame voor werken met schrijfmachine en stenographie; bekend met moderne talen.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.